

DE ANIMA

ET

EJUS AD SUI ET AD DEI COGNITIONEM ET AD VERAM PIETATEM INSTITUTIONE

LIBRI QUATUOR

Quorum primus et tertius ob summum in eis rutilantem piæ devotionis affectum sub *Meditationum et De interiori domo* titulis devoto doctore beato Bernardo Clarævallensi ascripti sunt. Secundum vero tum propter disserendi subtilitatem, tum propter dicendi gravitatem, beati Augustini opera sibi perperam vindicarunt, nam in eo citatur Boetius præter Augustini rationem et contra tempora.

LIBER PRIMUS

(*Exstat inter Opera S. Bernardi, Patrologiæ tomo CLXXXIV, col. 485.*)

LIBER SECUNDUS

(*Vide Patrologiæ tom. XL, Opp. S. Augustini VI, col. 779.*)

LIBER TERTIUS

(*Exstat inter Opera S. Bernardi Patrologiæ tomo CLXXXIV, col. 507, usque ad verba capituli 49 : « Quam terrestrium occupatione.»*)

CAP. L. Contemplatio super illud : « Verbum caro factum est, » quæ non habetur in aliis, et videtur novum opusculum.

Verbum caro factum est, et habitavit in nobis (Joan. 1). Vere Verbum caro factum est, et nos vere Verbum carnem Dominico cibo sumimus, et ideo manere in nobis naturaliter existimandus est, qui per naturam nostræ carnis jam sibi inseparabilem homo natus assumpsit, et naturam carnis suæ sub sacramento communicandæ carnis nobis admiscuit. Ita enim omnes unum sumus, quia in Christo Pater et Christus in nobis unum in iis nos esse faciant. Nos ergo qui corpus accipimus, corpus Christi facti sumus, et misericordia ipsius quod accipimus nos sumus. Corpus Christi sumus, et ipse Christus sumus, quoniam nos omnia ejus membra (cum sint multa) unum corpus sumus (Rom. xii; Coloss. ii). Nos ergo, qui membra Christi sumus, et Christus sumus, non solum capiti per dilectionem, sed etiam cum membris invicem uniri debemus. Nam qui accipit mysterium unitatis, et non tenet vinculum pacis, non mysterium accipit pro se, sed testimonium contra se. Mysterium nostrum in mensa Domini positum est. Estote ergo quod videtis, et accipite quod estis. Hoc accipitur in pane quod pependit in cruce, et hoc sumitur in calice quod effusum est de Christi latere.

Invisibilis enim Sacerdos visibiles creaturas panis et vini in substantiam corporis et sanguinis sui verbo suo secreta potestate convertit, ita dicens : *Hoc est corpus meum*, et sanctificatione repetita : *Hic est sanguis meus*. Cum ergo ad reverendum altare cibis satiandus ascendis, sacrum Domini Dei tui corpus et sanguinem fide respice, mente continge, honore mirare, devotione venerare, cordis manu accipe, et animæ haustu interiori assume. Nam credere in eum, hoc est accipere panem vivum. Nos credimus et dicimus quoniam corpus Christi tale unicuique sit, qualis accesserit ut offerat, et qualis accesserit ut accipiat. Nam unum idemque corpus propter nomen Domini, quod invocatur, semper sanctum est, et tale unicuique sit quali corde ad accipiendum accesserit. Si offerat Deo malus et accipiat bonus, tale utrique erit, qualis uterque fuerit. Credimus et fate-mur quoniam corpus illud, quod de Virgine Deus assumpsit, et in quo resurrexit, semper est in cælo, et ubicunque vult, et in qua specie vult. Qui sursum sedet ad dexteram Patris, tempore sacrificii hominum manibus continetur. Corpus Christi tale accipimus in sacramento, quale post resurrectionem est in seipso. Cum accipitur non consumitur, sed expleto officio, pro quo sacrificatur et manducatur, in illud quod in cælo est, transfertur. *Semel oblatus*

cat Christus in seipso, et quotidie immolatur in sa- A
cramento (*Hebr. ix*).

Cum ergo sacerdos Spiritum sanctum advocaverit, et illam hostiam reverendam immolaverit, communemque Deum subinde contigerit, ubi illud (dic mihi) nostra existimatione ponemus? Perpende quales oporteat esse manus tantarum rerum ministras, et qualem linguam talia verba fundentem, aut quo genere cæteris non mundiorem et sanctiorem animam. talis spiritus receptricem! Tunc enim adsunt angeli sacerdoti, et tribunal atque altaris locus cælestibus virtutibus adimpletur in honorem illius qui immolatur. In ipsa immolationis hora ad sacerdotis vocem cœli aperiuntur, in illo Jesu Christi mysterio angelorum chori adsunt, summis ima sociantur, terra cælestibus jungitur, unum ex visibilibus atque B
invisibilibus fit. Sed necesse est ut, dum hæc agimus, nosmetipsos in cordis contritione mactemus, et qui passionis Dominicæ mysteria celebramus, debemus imitari quod agimus. Nam tunc vere pro nobis Deo hostia erit, cum nosipsum hostiam fecerit. In Christo semel oblata est hostia ad salutem sempiterna potentia, nos vero per singulos dies offerimus, quoniam per singulos dies peccamus; offerimus, sed ad recordationem mortis ejus, et una est hostia, quia semel oblatus est Christus. Hoc vero sacrificium exemplum est illius, id ipsum semper, id ipsum secundum substantiam, quanquam diversum secundum formam. Dum frangitur hostia, dum sanguis de calice in ora fidelium funditur, Dominici corporis immolationem in cruce ejusque sanguinis de latere effusionem significat. Verumtamen cum Christus in sacramento quotidie immoletur, non dicitur quod iterum occidatur, sed quod vera ejus immolatio repræsentata idem nunc in sacramento, quod tunc in cruce, operetur. Eadem est hic et ibi corporis et sanguinis Christi substantia, quamvis in specie altera, eademque salutis nostræ gratia. Vera etenim caro Christi est, quam forma panis operam in sacramento sumimus, et verus sanguis Christi, quem sub vini specie ac sapore potamus. Mortalitatis cibus exterius videtur, quia quod de nobis exterius apparet, mortale est. Nihil exterius immutatur, quia nihil de nobis exterius innovatur. Interius vero hoc idem in nobis accipimus quod D
de illo credimus, quoniam vitam de vita sumimus, per quam reformamur ad vitam. Sicut enim de Virgine per Spiritum vera caro sine coitu creatur, sic per eundem Spiritum de substantia panis et vini mystice idem corpus Christi consecratur. Et sicut quod ubique offertur, unum corpus est, et non multa corpora, ita unum sacrificium diversis locis a diversis hominibus sacrificatur, et ubique est idem. Per partes dividitur, et a multis accipitur, et semper est integrum. Sicut enim individuum est cum dividitur, sic incorruptum cum fuerit sumptum. Christus in sacramento per partes manducatur et manet integer, totus in cœlo, totus in corde tuo, totus in fracto, totus in integro. Tantum est in exiguo, quantum constat esse

in toto. Nihil minus habent singuli quam universi. Totum unus, totum duo, totum plures sine diminutione percipiunt, quia non in specie vel quantitate sacramenti est gratia, sed in virtute Christi. Quomodocunque signa varientur in sacramento, Christus semper ideus est in seipso. Quod evidentius manifestavit cum in cena præsens corpus et sanguinem suum discipulis suis distribuit. Tradidit eis seipsum in sacramento quasi alium, et tamen eundem. Et cum a singulis sumptus comederetur et biberetur in sacramento, unus tamen et integer mansit in seipso. Divina gratia ita est libera, ut nullis hominum meritis vel officiis sit astricta, sed quando vult, quomodo vult, ubicunque vult, semetipsam infundat.

Propterea intra Catholicam Ecclesiam in sacramento corporis Christi nihil a bono majus, nihil a malo minus perficitur sacerdote, quia non in merito consecrantis, sed in verbo efficitur Creatoris et virtute Spiritus sancti. Omnia vero sacramenta cum obsint indigne tractantibus, prosunt tamen per eos digne sumentibus. Communio namque malorum non maculat aliquem participatione sacramentorum, sed consensione factorum. Sicut enim Judas, cui Dominus buccellam tradidit non malum accipiendo, sed bonum male accipiendo, locum in se præbuit diabolo, sic indigne quisque accipiens locum in se præbet diabolo. Qui ergo de criminalibus nondum digne pœnituerunt, aut adhuc in affectu peccandi sunt, vel aliquem hominem odio habent, corpus Christi non accipiant, ne moriantur. Incesti vero et luxuriosi periculosos sumunt, quoniam nihil sic adversatur munditiæ amatori ut feditas. Porro qui peccare quievit, quamvis peccato adhuc mordeatur, peccandi tamen de cætero non habeat voluntatem, communicare non desinat. Quomodo quotidie tentamur et labimur, quotidie Christus in sacramento pro nobis immolatur. Cum ergo corpus Christi ore sumimus, amicitias et beneficia ejus corde cogitemus, quomodo passus et mortuus est pro nobis, et morte sua a morte æterna nos liberavit. Participatione atheni corporis sui nos sibi incorporavit, ut transeat ipse in nobis ad Patrem, transeamus et nos in illo unum facti cum illo, ut ipsum per ipsum habeamus gustum in via, satietatem in patria, hic viaticum, et ibi præmium.

Quæritur cur corpus et sanguis Christi in pane et vino magis consecratur quam in cæteris corporum speciebus. Ad quod respondetur quoniam sicut panis ex multis granis, et vinum ex multis uvis, sic Ecclesia de diversis personis colligitur. Dignum etiam fuit ut eisdem speciebus, quibus caro alitur et creatur in quolibet homine naturaliter, eisdem consecratur in Dominico homine potentialiter. Si panis in carnem, et vinum in sanguinem cujuslibet transformatur naturaliter, multo magis, si Deus voluerit, in carnem et sanguinem suum transferetur potentialiter. Cum ergo panis in carnem, et vinum in sanguinem verbo Domini mutetur, jam non desperet in corpus Christi trajici rationalis creatura,

in quod traicitur et bruta, si desistat esse quod ex se male fuerat, ut fiat in Christo bene quod non erat. Sicut enim cibus et potus sunt vita nostra temporalis, quandiu Deo placuerit, sic et multo amplius ipse panis cœlestis erit vita æterna quibus ipse voluerit. Magis enim credendus est vitam æternam conferre qui vitam habet et vita est, quam qui non habet.

Non est mirum si Creator creaturæ vitam possit conferre sempiternam, cum creatura creaturæ potuerit retinere et conservare æternaliter eam. Sicut enim lignum vitæ in paradiso positum est, quo æternaliter homo in corpore viveret, nisi peccaret, sic Christus in Ecclesia lignum vitæ seipsum posuit, ut in se credentibus vita esset æterna. Idcirco tantopere fides in sacramento exigitur, quia falsa fide mundus periiit, quando Adam plus diabolo falsa suggerenti, quam Deo vera promittenti, credere præsumpsit. Dum vero in sacramento plus Deo quam hosti, ut dignum est, creditur, sanatur hac fide vera illa perfida fides. Quoniam autem cibo et potu ita vivimus, ut alterutro carere nequeamus, propterea utrumque Christus in suo sacramento esse voluit, ne si alterum deesset, imperfectum esset. Nec corpus ergo sine sanguine, nec sanguis sine corpore jure communicatur. Panis et vinum proprie proprius cibus est non bestiarum, sed hominum. Ideoque Christus utriusque usus est ministerio, ut singularis et propria hominum crederetur refectio, cui etiam postmodum per apostolos aquam admisceri voluit, ut ad dignitatem tanti mysterii non solum justorum, sed et peccatorum consortium pertinere significaret, si pœnitere vellent. Quoniam per aquam sumus regenerati et per sanguinem redempti, sanguis et aqua de latere Christi exivit. Cum ergo pro Christo vinum et aqua sacrificetur pro populo, et utrumque unus sanguis fiat, capitis et membrorum unitatem significat. Sicut ergo unum videtis esse quod factum est, sic unum estote vos diligendo inter vos. Nam qui accipit mysterium unitatis, et non tenet vinculum pacis, non mysterium accipit pro se, sed testimonium contra se. Qui autem unum hominem odio habet, quidquid Deo in bonis operibus obtulerit, totum perdet.

Fide omnia sacramenta complentur. Qui ergo ad illa fide et devotione accedit, quamvis incuria vel ignorantia aliqua erroris verba inserat, non ideo minus sacrificium fieri creditur, quoniam precis vitium superat precantis affectus. Non est attendendum quid faciat homo, sed quo animo et voluntate faciat. In quatuor speciebus sacramenta Ecclesiæ maxime con-

sistunt, aqua scilicet, oleo, pane et vino. Aqua, licet omnibus sit necessaria, sua tamen venalitate et abundantia non est pretiosa. Oleum vero, panis et vinum ita paucitate sua fugiunt pretii quantitatem, ut nullam nisi in spirituali gratia sibi vindicare videantur utilitatem. Aqua exstinguit, mundat, et candidat præ cæteris liquoribus. Idcirco in baptisate carnis incentiva exstinguit, peccatorum tam originalium quam actualium labem abluat. Innocentiæ candorem reducit, et dum sic cœlestis Patris imaginem reformat, filios adoptionis regenerat. Unde vero tanta virtus ut corpus tangat et cor abluat, nisi faciente verbo? Non quia dicitur, sed quia creditur quoniam fide omnia sacramenta complentur. Baptismus talis est qualis est ille in cujus verbo datur, non qualis est ille per cujus ministerium ministratur. Porro oleum illuminat, ungit et pascit. Illuminat animam fide, ungit devotione, pascit dilectione. Panis vero et vinum homini incorporatum vita est temporalis. Quapropter in hoc sacramento Christus tanquam caput membris uniri voluit, per quem Deo Patri regeneramur. Per corporis et sanguinis Christi participationem Filio Dei ad vitam concorporamur. Per olei unctionem Spiritus sancti virtute confirmamur. Nunquam fidelis Deus a regni sui consortio eos repellat quibus tam familiariter uniri dignatur in hujus mundi exsilio. Imo magni honoris vicissitudinem eis rependet in manifesta suæ majestatis visione, a quibus tam digne susceptus et ordinatus est in occultis et peregrinis sacramentorum figuris. Non poterit ibi fieri diversum quod hic factum est unum. Quidquid deformitatis vel mutationis in Christi sacramento specie tenuis contigerit, non debet a nobis extorquere fidem veritatis ejus, quoniam qui in corpore suo, cum Deus esset verus, multa indigna pertulit, nihil indignum in corpore suo usque in finem sæculi perferret, quamvis vere ibi sit. Cum enim omnia ei præter peccatum munda sint, non videtur esse immundius in ventre muris vel canis, quam in ventre impœnitentis peccatoris. Si ignibus comburidicatur, hoc impossibile est cum sit omnium elementorum Deus. Si soricum corrosione vel vetustatis mutatione corrumpi videatur, nihil attinet ad sacramenti substantiam, Christum videlicet qui corrumpi non potest, quoniam incorruptibilis est. Talia vero et similia non veniunt nisi pro aliquorum negligentia corrigenda vel punienda, seu pro fide probanda et exercenda ut fideles exerceantur et reprobi indurentur. Necesso est ergo ut ea devotione qua accipitur custodiatur:

LIBER QUARTUS,

Qui est de erectione animæ seu mentis in Deum, ac devoto ad Deum precatu et alloquio et quibusdam ad salutem institutionibus et monitis.

CAP. I. *Quod sit nobis necessarium invocare Deum, et quid sit invocare eum.* A

Quoniam in medio laqueorum positi sumus, facile a cœlesti desiderio frigesimus. Quapropter assiduo indigemus monimento, ut expergefacti ad Deum nostrum verum et summum bonum cum defluimus recurramus. Idcirco non præsumptionis temeritate, sed magna Dei mei dilectione huic opusculo ad laudem ejus operam dedi, ut ex elegantibus dictis sanctorum Patrum breve et manuale verbum de Deo nro mecum semper haberem, ex cujus lectionis igne quoties tepesco, in ejus accendar amorem.

Nunc adesto mihi, Deus meus, quem quæro, quem diligo, quem corde, et ore, et qua valeo virtute laudo, atque adoro. Mens mea tibi devota, qui amore succensa, tibi suspirans, tibi inhians, te solum videre desiderans, nihil habens dulce, nisi de te loqui, de te audire, de te scribere, de te conferre, tuam gloriam frequenter sub corde revolvere, ut suavis tui memoria sit inter hos turbines aliqua repausatio mea. Te ergo invoco, desiderantissime, ad te clamo clamore magno in toto corde meo. Et cum te invoco utique in meipsum voco, quoniam omnino non essem nisi esses in me, et nisi ego essem in te. In me es, quoniam in memoria mea manes ex quo cognovi te, et in ea invenio te, cum reminiscor tui, et delector in te, de te, ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia.

CAP. II. *Quomodo Deus immotus in se manens de cuncta moveri, cunctaque aut agat, aut coagat.* C

Tu cœlum et terram imples omnia portans sine onere, omnia implens sine inclusione. Semper agens, semper quietus, colligens non egens, quærens cum nihil tibi desit. Amas nec æstuas, zelas et securus es. Pœnitet te, et non doles. Irasceris et tranquillus es. Opera mutas, sed non mutas consilium. Recipis quod invenis, et nunquam amisisti. Nunquam inops, et gaudens lucris. Nunquam avarus et usuras exigens. Semper erogatur tibi, ut debeas, et quis habet quidquam non tuum? Reddis debita nulli debens, donas debita nihil perdens. Qui ubique es, et ubique totus, qui sentiri potes, et videri non potes. Qui nusquam dees, et tamen ab iniquorum cogitationibus longe es. Qui nec ubi dees inde longe es, quia ubi non es per gratiam, ades per vindictam. Qui ubique præsens es, et vix inveniri potes. Quem stantem sequimur, et apprehendere non valemus. Qui tenes omnia, imples omnia, circumplecteris omnia super excedis omnia, sustines omnia.

Qui corda fidelium doces sine strepitu verborum. Qui locis non distenderis, nec temporibus variaris, neque habes accessus et recessus. Qui habitas lucem inaccessibilem, quam vidit nullus hominum, nec videre potest. In te manens quietus ubique circuis totum. Non enim scindi vel dividi poteris, quia vere unus es. Nec in partes effunderis, sed totus totum tenes, totum illustras et possides. Si totum mundum libri replcant, tua scientia inenarrabilis non potest enarrari. Quoniam vero indicibilis es, nullo modo scribi poteris, neque concludi. Tu es fons lucis divinæ et sol claritatis æternæ. Magnus enim es sine quantitate, et ideo immensus. Bonus sine qualitate, ideo vere et summe bonus, et nemo bonus, nisi tu solus. Cujus voluntas opus est, cui velle posse est, qui omnia, quæ ex nihilo creasti, sola voluntate fecisti. Qui omnem creaturam tuam absque indigentia aliqua possides, et sine labore gubernas, et absque tædio regis. Et nihil est quod conturbet ordinem imperii tui vel in summis vel in imis. Qui in omnibus locis sine loco haberes, et omnia contines sine habitu, et ubique præsens es sine situ et motu. Qui nec mali actor es, quod facere non potes. Nec unquam te quidquam fecisse pœnituit, cujus bonitate facti sumus, et justitia pœnas luimus, et clementia liberamur. Cujus omnipotentia omnia gubernat, regit, et implet quod creavit. Nec ideo te implere omnia dicimus, ut te contineant, sed ut ipsa potius a te contineantur. Nec particulatim imples omnia. Nec ullatenus ita putandum est, ut unaquæque res pro magnitudine suæ portionis capiat te, id est maxima majus, minima minus. Dum sis potius ipse in omnibus, sive omnia in te. Cujus omnipotentia omnia concludit, nec evadendi potentiam tuam quis aditum invenire poterit. Qui enim te non habet placatum, nequam evadet iratum.

CAP. III. *De pia rursus Dei invocatione, et mentis per eam tranquillitate et gaudio, et de animæ Deum non querentis miseria.*

Te igitur, clementissime, invoco in animam meam, quam præparas ad capiendum te, ex desiderio quod inspiras ei. Intra, rogo, in eam, et coaptata eam tibi ut possideas illam quam fecisti et refecisti, et ut habeam te velut signaculum super cor meum. D Quæso, piissime, invocantem te ne deseras, qui priusquam te invocarem me vocasti et quæsisisti, ut ego servus tuus te quærerem, quærendo invenire, et inventum amarem. Quæsi et inveni te, Domine, et amare disciro. Auge desiderium et da quod

peto, quoniam si cuncta quæ fecisti mihi dederis A non sufficit servo tuo, nisi teipsum dederis. Da ergo te mihi, Deus meus, meus, redde mihi te; en amo, et, si parum est, amem validius. Tui ergo amore teneor, tui desiderio flagro, tui dulci memoria delector. Ecce dum tibi mens mea suspirat, et tuam ineffabilem pietatem meditatur, ipsa carnis sarcina minus gravat, cogitationum tumultus cessat, pondus mortalitatis et miseriarum more solito non hebetat. Silent contraria cuncta, tranquillaque sunt omnia. Cor ardet, animus gaudet, memoria viget, intellectus lucet, et totus spiritus ex desiderio visionis tuæ accensus in invisibilium amorem rapi se videt. Assumat spiritus meus pennas ut aquilæ, volet et non deficiat; volet et perveniat usque ad decorem domus tuæ et thronum gloriæ tuæ, ut ibi super mensam refectionis civium supernorum pascatur de occultis tuis in loco pascuæ juxta fluentia plenissima. Tu esto nostra exsultatio, qui es nostra spes, salus atque redemptio. Tu esto nostrum gaudium, qui es futurus præmium. Te semper quærat anima mea, et tu præsta ut quærendo non deficiat. Væ miseræ animæ, quæ Christum non quærit nec amat, arida siquidem manet et misera. Perdit enim quod vivit qui Deum non diligit. Qui curat vivere nisi propter te, Domine, nihil est et pro nihilo est. Qui tibi vivere recusat, mortuus est. Qui tibi non sapit, desipit. Misericordissime tibi me committo, reddo, et concedo, per quem sum, vivo, et sapio. In te confido, spero, et totam spem meam pono, per quem resurgam, vivam, et requiescam. Te cupio, diligo et adoro; cum quo manebo, regnabo, beatus ero. Anima, quæ te non quærit nec diligit, mundum diligit, peccatis servit, vitiis subjecta est. Nunquam quieta, nunquam segura est. Famuletur tibi semper mens mea, piissime, suspiret tibi peregrinatio mea, ardeat in tui amore cor meum. Requiescat in te, Deus meus, anima mea. Contempletur te in mentis excessu. Cantet laudes tuas in jubilatione, et hæc sit in hoc exilio consolatio mea. Confugiat mens mea sub umbram alarum tuarum ab æstibus cogitationum hujus sæculi. Repauset in te cor meum, cor mare magnum tumens fluctibus. Dives omnium bonorum, dapum supernæ satietatis, opulentissime largitor Deus, da lasso cibum, collige dispersum, libera captivum, redintegra scissum. En stat ad ostium et pulsat (Apoc. iii). Obsecro per viscera misericordiæ tuæ, quibus visitasti nos oriens ex alto, jube pulsanti misero aperiri, ut liberis gressibus ingrediatur ad te, et requiescat in te, et reficiatur de te pane cœlesti. Tu es enim panis et fons vitæ. Tu lumen claritatis æternæ. Tu omnia, ex quibus vivunt recti, qui diligunt te. Deus lumen cordium te videntium, et vita animarum te amantium, et virtus cogitationum te quærentium, ut sancto tuo amori inhæreant; veni, rogo, in cor meum, et ab ubertate voluptatis tuæ inebria illud, ut obliviscatur ista temporalia. Pudet atque piget me talia pati qualia mundus iste agit. Triste est mihi quod video. Grave est

quod de transitoribus audio. Adjuva me, Domine Deus meus, et da lætitiâ in corde meo.

CAP. IV. *Orat quo Deum pro modulo mentis suæ capere possit, ut dilatetur domus animæ suæ ejectis desideriis pravis, et receptis bonis, meminitque quanta sit felicitas animæ in cœlum receptæ.*

Veni ad me ut videam te, sed angusta est mihi domus animæ meæ; quo venias ad eam, dilatetur abs te; ruinosâ est, refice eam; habet quæ offendant oculos tuos, fateor et scio, sed quis mundabit eam? Aut cui alteri præter te clamabo: *Ab oculis meis munda me, Domine, et ab alienis parce servo tuo?* (Psal. xviii.) Fac me dulcis Christe, bone Jesu, fac me, rogo, amore et desiderio tui deponere onus carnis desideriorum et terrenarum concupiscentiarum. Dominetur, rogo, carni meæ anima, animæ ratio, rationi gratia tua, et tuæ me interius et exterius subde voluntati. Tribue mihi, ut laudet te cor meum, et lingua mea, et omnia ossa mea. Dilata mentem meam, et attolle intuitum cordis mei, ut vel rapida cogitatione spiritus meus attingat te æternam sapientiam super omnia manentem. Dissolve me, oro, a vinculis, quibus constrictus teneor, ut reliquens omnia ista tibi festinem, tibi soli inhæream, soli intendam. Felix anima, quæ terreno resoluta carcere, libera cœlum petit, quæ te dulcissimum Dominum facie ad faciem cernit, quæ nullo metu mortis afficitur, sed de incorruptione perpetuæ gloriæ lætatur. Tranquilla est et segura, non timet hostem neque mortem. Habet jam te pium Dominum quem diu quæsit, semperque amavit, hymnicis sociata choris melliflua perpetuæ festivitatis carmina ad laudem gloriæ tuæ, rex Christe, in æternum concinit. Inebriatur enim ab ubertate domus tuæ, et torrente voluptatis tuæ potas eam. Felix societas supernorum civium, et gloriosa solemnitas omnium ad te redeuntium ab hujus nostræ peregrinationis tristi labore. Amœnitatem omnis pulchritudinis, formositatem totius splendoris, atque dignitatem totius elegantie jugiter tui cives cernunt. Nihil omnino quod conturbet mentem in te auribus datur. Quæ cantica, quæ organa, quæ cantilenæ, quæ melodiæ ibi sine fine decantantur? Sonant enim semper melliflua hymnorum organa, suavissima angelorum melodia, cantica canticorum mira, quæ ad laudem et gloriam tuam a supernis civibus in perpetuum decantantur. Amaritudo et omnis fellis asperitas in regione tua locum non habet. Non enim est ibidem malignus, neque malitia. Non est adversarius et impugnans, nec est ulla peccati illecebra. Nulla est ibi indigentia, dedecus nullum, nulla rixa, nullum improprium, causatio nulla, nullus timor, nulla inquietudo, nulla pœna, nulla dubietas, nulla violentia, nulla discordia: sed pax summa, charitas plena, jubilatio et laus Dei æterna, segura sine fine requies, et gaudium semper in Spiritu sancto. Fortunatus ego si audiero jucundissimas civium tuorum cantilenas, carmina melliflua laudes summæ Trinitati debito honore promentia, sed nimium felix si ego ipse meruero cantare canticum Domino de dulcibus

canticis Sion (*Psal. cxxxvi*). O vita vitalis, vita sempiterna, et sempiternae beata, ubi gaudium sine mœnore, requies sine labore, dignitas sine tremore, opes sine amissione, sanitas sine languore, abundantia sine defectione, vita sine morte, perpetuitas sine corruptione, beatitudo sine calamitate. Ubi omnia bona in charitate perfecta, ubi species et visio facie ad faciem, ubi plena scientia in omnibus et per omnia. Ubi summa Dei bonitas cernitur, et lumen illuminans a sanctis glorificatur. Ubi præsens majestas Dei conspicitur, et hoc vitæ cibo sine defectu mens intuentium satiatur. Vident et videre desiderant, sine anxietate et sine fastidio satiantur. Ubi verus justitiæ sol mira sui pulchritudinis visione omnes reficit, et ita universos cœlestis patriæ cives illuminat, ut luceant ipsi, lumen videlicet illuminatum per Deum lumen illuminans ultra omnem solis nostri splendorem, atque cunctarum stellarum claritatem immortaliter adherentes deitati, ac per hoc immortales et incorruptibiles facti juxta promissionem Domini Salvatoris: *Pater quos dedisti mihi volo, ut ubi ego sum et illi sint mecum, ut videant claritatem meam, ut omnes unum sint, sicut, tu Pater, in me et ego in te, et ipsi in nobis unum sint* (*Jean. xvii*). O regnum cœlorum regnum felicissimum, regnum carens morte et vacans sine. Cui nulla tempora succedunt per ævum, ubi continuus sine nocte dies nescit habere tempus. Ubi victor miles donis ineffabilibus cumulatur.

Nobile perpetua caput amplectente corona.

CAP. V. Cœlestibus bonis perfrui, et terrenis malis erui desideranter orat, eaque commemorat.

Utinam remissa peccatorum mole me ultimum ærvorum Christi juberet divina pietas, hanc carnis sarcinam deponere, ut in tuæ civitatis gaudia æterna repausandus transirem, supernorum sanctissimis choris interessem, cum beatissimis spiritibus gloriæ Conditoris assisterem, præsentem Dei vultum cernerem, nullo metu mortis tangerer, de perpetuæ immortalitatis incorruptione securus gauderem, et scienti omnia conjunctus omnem ignorantia cæcitate amitterem, terrena cuncta parvipenderem, convallem istam lacrymarum intueri, vel reminisci ulterius non dignarer. Ubi vita laboriosa, vita corruptibilis, vita omni amaritudine plena, vita domina malorum, ancilla infernorum, quam humores tumeficiant, dolores extenuant, ardores exsiccant, aer morbificat, escæ inflant, jejunia macerant, joci solvunt, tristitiæ consumunt, sollicitudo coarctat, securitas hebetat, divitiæ jactant, paupertas dejicit, juvenus extollit, senectus incurvat, infirmitas frangit, mœror deprimit, diabolus insidiatur, mundus adulatur, caro delectatur, anima excæcatur, totus homo conturbatur, et his tantis malis mors furibunda succedit, vanisque gaudiis ita finem imponit, ut cum esse desierint, nec fuisse putentur. Sed quas laudes, quasve gratiarum actiones tibi referre valeamus Deus noster, qui nos etiam inter has tantas mortalitatis nostræ ærumnas non desinis consolari

A mira visitatione gratiæ tuæ? Ecce me miserum multis mœroribus plenum, dum vitæ mœæ timeo, dum peccata mea considero, dum judicium tuum formido, dum mortis horam cogito, dum supplicia tartari horreo, dum opera mea qua distinctione a te pensentur ignoro, dum quo sine illa clausurus sim penitus nescio, dumque hæc et alia multa mecum sub corde retracto, consolaturus ades solita pietate, et inter has querelas, nimiosque ploratus, ac profunda cordis suspiria assumis mœstam et anxiam mentem, super alta juga montium, ad areolas usque aromatum, et collocas me in loco pascuæ secus rivulos dulcium aquarum, ubi præparas in conspectu meo mensam multiplicis apparatus, quæ fatigatum spiritum recreet, et cor tristitia confectum lætificet. Quibus tandem refocillatus deliciis, multarum miserrarum oblitus, multarum deliciarum affluentia super altitudinem terræ in te vera pace quiesco.

CAP. VI. Amorem suum in Deum proficitur, ut eum crescere faciat, et causas amoris addit.

Amo te, Deus meus, amo, et magis magisque amare volo, da mihi, speciose præ filiis hominum, ut desiderem te, ut amem te quantum volo, quantum debeo. Immensus es, sine mensura debes amari, præsertim a nobis, quos sic amasti, sic salvasti, pro quibus tanta et talia fecisti. Amor, qui semper ardes, et nunquam exstingueris, dulcis Christe, bone Jesu, charitas summa, Deus meus, accende me totum igne tuo, amore tui, dilectione tui, desiderio tui, charitate tua, jucunditate et exsultatione tua, pietate et suavitate tua, voluntate et concupiscentia tua; quæ sancta est et bona, quæ casta est et munda, ut totus dulcedine amoris tui plenus, totus flamma charitatis tuæ vaporatus: Diligam te Dominum meum dulcissimum et pulcherrimum ex toto corde meo, et ex tota anima mea, et ex totis viribus meis, et omni intentione mea (*Luc. x*), cum multa cordis contritione, et lacrymarum fonte, cum multa reverentia et tremore, habens te in corde, et in ore, et præ oculis meis semper et ubique, ita ut nullus in me adulterinis amoribus pateat locus. Pulcherrime animæ mœæ sponse, rogo per Jiliani sacratissimam effusionem pretiosi sanguinis tui, quo sumus redempti, da mihi cordis contritionem, et lacrymarum fontem, præcipue dum preces et orationes tibi offero, dum tuæ laudis psalmodiam decanto, dum mysterium nostræ redemptionis manifestum misericordiæ tuæ indicium recolo vel profero, dum sacris altaribus, licet indignus, assisto cupiens offerre illud mirabile et cœleste sacrificium omni reverentia, et devotione dignum, quod tu, Domine meus, sacerdos immaculate, instituisti, et offerre præcepisti in commemorationem tuæ charitatis, mortis scilicet et passionis pro salute nostra, pro quotidiana nostræ fragilitatis reparatione. Confirmetur mens mea inter tanta mysteria dulcedine præsentia tuæ. Sentiat te sibi adesse, et lætetur coram te, ignis qui semper lucet, amor qui semper ardes, dulcis Christe, Jesu bone, lumen æternum et indeficiens. **Panie**

vitæ, qui nos reficis, et in te non deficis, quotidie comederis, et semper integer manes. Resplende mihi, accende me, illumina et sanctifica me, vas tuum de malitia evacua, imple de gratia, et plenum conserva, ut ad salutem animæ meæ manducem cibum carnis tuæ, quatenus manducando te vivam de te, vadam per te, perveniam ad te, repausem in te. O dulcedo amoris, et amor dulcedinis, comedat te venter meus, et nectare tui amoris replcantur viscera mea, ut eructet mens mea verbum bonum. Cbaritas viva, Deus meus, mel dulce, lac niveum, cibus es grandium. Fac me crescere in te, ut sano palato possis manducari a me. Tu es vita mea qua vivo, spes cui inhæreo, gloria quam adipisci desidero. Tu mihi cor tene, mentem rege, intellectum dirige, amorem erige, animum suspende, et in superna fluenta, os silientis te spiritus trahere. Taceat, quæso, tumultus carnis, conticescant phantasie terrarum et aquarum, aeris et poli. Taceant somnia et imaginariæ revelationes, omnis lingua, omne signum, et quidquid transeundo fit. Sileat sibi et ipsa anima, et transeat se non cogitando, sed te, Deus meus, quoniam tu es revera tota spes et fiducia mea. Est enim in te Deo, et Domino nostro Jesu Christo dulcissimo, et benignissimo, atque clementissimo uniuscujusque nostrum et portio, et sanguis, et caro.

CAP. VII. Spei et fiduciæ suæ, quo constantiores fiant, memorat causas et argumenta.

Ubi ergo portio mea regnat, regnare me credo, ubi sanguis meus dominatur, dominari me confido, ubi caro mea glorificatur, gloriosum me esse cognosco. Quamvis peccator sim, de hac tamen communionem gratiæ non diffido, et si peccata me prohibent, substantia me requirit; et si delicta propria, me excludunt, naturæ communio non repellit. Non enim tam immitis est Dominus, ut non diligat carnem suam, membra sua, et viscera sua. Desperare utique potuissem propter nimiam peccata et vitia mea, culpas, et infinitas negligentias, quæ egi et quotidie indesinenter ago, corde, ore, opere, et omnibus modis quibus humana fragilitas peccare potest, nisi Verbum tuum Deus caro fieret, et habitaret in nobis. Sed desperare jam non audeo, quoniam subditus ille tibi usque ad mortem, mortem autem crucis, tulit chirographum peccatorum nostrorum, et affligens illud cruci peccatum crucifixit et mortem (*Coloss. 11*). In ipso autem securus respiro, qui sedet ad dexteram tuam et interpellat pro nobis. In ipso confusus ad te pervenire desidero, in quo jam resurreximus, et reviximus, et jam in cælum conscendimus, et in cælestibus consedimus. Tibi laus, tibi gloria, tibi honor, et gratiarum actio, piissime Domine, qui nos sic amasti, et salvasti, sic justificasti, et sublimasti. Piissime Domine, quam dulcis est memoria tui? quanto magis in te meditor, tanto es mihi dulcor et amabilior. Idcirco delectat me valde bona tua puro mentis intuitu, et dulcissimo pii amoris affectu in loco peregrinationis meæ juxta modulum meum interim quandiu his fragilibus sub-

A sisto membris, considerare. Tuæ enim charitatis jaculo vulneratus sum, tui vehementer desiderio flagro, ad te pervenire cupio, te videre desidero. Idcirco super custodiam meam stabo, et vigilantibus oculis psallam spiritu, psallam, et mente, et totis viribus te factorem meum collaudabo (*1 Cor. xiv*). Polum penetrabo, mente et desiderio tecum ero, ut in præsentem quidem miseria solo corpore tenear, tecum autem cogitatione, et aviditate, atque omni desiderio sinu semper, quatenus ibi sit cor meum. ubi tu es thesaurus meus desiderabilis, incomparabilis, summeque amabilis. Sed ecce Deus meus piissime, ac misericordissime Domine, dum tuæ immensæ bonitatis et pietatis gloriam considerare volo, cor meum non sufficit. Excedit enim omnem sensum humanæ mentis tuum decus, tua pulchritudo, tua virtus, tua gloria, tua magnificentia, tua majestas, et tua charitas. Sicut inestimabilis est tuæ gloriæ splendor, ita ineffabilis est tuæ charitatis benignitas, qua illos, quos de nihilo creasti, adoptas in filios et tibi conjungis. O anima mea, si quotidie oporteret nos tormenta perferre, si ipsam gehennam longo tempore tolerare, ut Christam in gloria sua videre possemus, et sanctis ejus sociari, nonne erat dignum pati omne quod triste est, ut tanti boni tantæque gloriæ participes haberemur? Indesinenter igitur dæmones parent suas tentationes, fragrant corpus jejunia, premant vestimenta, labores gravent, vigiliæ exsiccent, curæ excitent, clamet iste, inquietet ille, vel ille, frigus incurvet, conscientia murmuret, calor urat, caput doleat, pectus ardeat, infletur stomachus, pallescat vultus, infirmer totus, *deficiat in dolore vita mea, et anni mei in gemitibus (Psal. xxx); ingrediatur putredo in ossibus meis, et subter me scateat, ut requiescam in die tribulationis, et ascendam ad populum accinctum nostrum (Habuc. 11)*.

CAP. VIII. De cælestis gloriæ excellentia, et ejus contemplatione, et modo obtinendi eam.

Quæ tunc erit uniuscujusque nostrum gloria, quam grandis sanctorum lætitia, cum unaquæque facies fulgebit ut sol, cum ordinibus distinctis populum suum Dominus in regno Patris sui cæperit recensere, et meritis atque operibus singulorum præmia promissa restituat, pro terrenis cælestia, pro temporalibus sempiterna, pro modicis magna? Revera cumulus felicitatis erit, cum Dominus adducet sanctos in visionem paternæ gloriæ, et faciet in cælestibus considerare, ut sit Deus omnia in omnibus. O felix jucunditas, et jucunda felicitas, sanctos videre, cum sanctis esse, et esse sanctum. Deum videre, et Deum habere in æternum et ultra. Hoc sedula mente rogemus. Hoc desiderio toto desideremus, cito ut ad eos pervenire valeamus. Si quæras quomodo istud potest fieri, vel quibus meritis, quibusve auxiliis, audi. Res ista posita est in potestate facientis, quoniam *regnum cælorum vim patitur (Math. xi)*. Regnum cælorum, o homo, aliud non querit pretium nisi teipsum. Tanti valet, quantum

es. Te da, et habebis illud. Quid turbaris de pretio? **A** Christus semetipsum tradidit, ut acquireret teregnum Deo Patri. Ita tu temetipsum da, ut sis regnum ejus, ac non requet peccatum in tuo mortali corpore, sed spiritus in acquisitionem vitæ (Rom. vi). O anima mea! revertamur ad civitatem cœlestem, in qua scripti sumus et cives decreti. Sicut ergo cives sanctorum, et domestici Dei, et sicut hæredes Dei, co-hæredes autem Christi (Rom. viii), consideremus inclutam nostræ urbis felicitatem, in quantum considerare possibile est. Dicamus ergo cum Propheta: *O quam gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei! Sicut lactantium omnium habitatio est in te. Fundaris enim exsultatione universæ terræ (Psal. lxxxvi).* Non est in te senectus, nec senectutis miseria. Non est nanus, nec claudus, nec gibbosus, neque deformis, dum omnes occurrunt in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi (Ephes. iv). Quid hac vita beatius, ubi non est paupertatis metus, non ægritudinis imbecillitas? Nemo læditur, irascitur nemo, nemo invidet, cupiditas nulla exardescit, nullum cibi desiderium, nulla honoris pulsat aut potestatis ambitio, nullus ibi diaboli metus, insidiæ dæmonum nullæ, terror gehennæ procul, mors nulla neque corporis, neque animæ, sed immortalitatis munere jucunda vita. Nulla erit tunc usquam discordia, sed cuncta consona, cuncta convenientia quia omnium sanctorum erit una concordia. Pax cuncta et lætitia continet, tranquilla sunt omnia et quieta. Jugis splendor, non iste qui nunc est, sed tanto clarior quanto felicior. Quia civitas, ut legitur, *illa non egebit lumine solis, sed Dominus omnipotens illuminabit eam, et lucerna ejus est Agnus (Apoc. xxi).* Ubi sancti fulgebunt ut stellæ in perpetuas æternitates, et sicut splendor firmamenti qui erudiunt multos (Dan. xii). Quapropter nox ibi nulla, nullæ tenebræ, concursus nubium nullus, nec frigoris ardorisve asperitas ulla, sed talis erit rerum temperies, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit (I Cor. ii), nisi illorum qui ea perfriui digni inveniuntur, quorum nomina scripta sunt in libro vitæ. Verum super hæc omnia consociari choris angelorum et archangelorum, atque omnium cœlestium virtutum, intueri patriarchas et prophetas, videre apostolos atque omnes sanctos, videre etiam parentes nostros; gloriosa sunt hæc, sed multo gloriosius est præsentem Dei vultum cernere, incircumscripsum lumen videre. Superexcelsens gloria erit cum Deum videbimus in seipso, videbimus et habebimus in nobis, quem cernere finis est sine fine.

CAP. IX. *Anima cur sit similitudine Dei prædita, et ad quantum ex ea re spem et fiduciam assurgere valeat, et de amoris animæ in Deum meritis.*

Anima insigni Dei imagine illustris similitudinem habet in sese ex Deo, quo admoneatur semper aut stare cum eo, aut redire si mota suis affectibus imo defectibus fuerit. Et non solum habet unde respirare in spem veritatis queat per

spem misericordiæ, sed unde etiam audeat aspirare ad nuptias Verbi, et cum Deo inire sordus societatis, atque cum rege angelorum ducere suave jugum amoris. Hæc omnia facit amor si anima exhibeat se similem Deo per voluntatem, cui similis est per naturam, diligens sicut dilecta est. Solus est amor ex omnibus animæ motibus, sensibus, atque affectibus, in quo potest creatura et si non ex æquo respondere actori, vel de simili mutuam rependere vicem. Amor ubi venerit cæteros omnes in se traducit et captivat affectus. Amor per se sufficit, per se placet et propter se. Ipse est meritum, ipse præmium, ipse causa, ipse fructus, ipse usus. Per amorem conjungimur Deo. Amor facit idem velle et idem nolle, amor facit prius mores componere, et postmodum

B omnia quæ adsunt tanquam non adsint considerari, tertio vero loco munda cordis acie superna et interna conspiciere. Per amorem primum in sæculo bene geruntur honesta, postmodum etiam honesta sæculi despiciuntur, ad extremum etiam Dei intima conspiciuntur. Deus Pater charitas est. Deus Filius charitas est, Spiritus sanctus amor Patris et Filii est hæc charitas, et hæc charitas aliquid simile requirit in nobis, scilicet charitatem, qua velut quadam affinitate consanguinitatis ei sociemur, et conjungamur. Amor dignitatis nescius reverentiam nescit. Qui amat per seipsum fiducialiter accedit ad Deum, familiariter loquitur ei, nihil timens, nihil hæsitans. Perdit quod vivit, qui Deum non diligit.

C Qui autem diligit, oculos suos semper habet ad Deum, quem diligit, quem desiderat, in quo meditatatur, in quo delectatur, in quo pascitur, et impinguatur. Iste talis sic devotus ita cantat, ita legit, et in omnibus operibus suis sic est providus et circumspectus, quasi Deus adsit præsens ante oculos ejus, sicut revera adest. Ita orat quasi sit assumptus et præsentatus ante faciem Majestatis in excelso throno, ubi millia millium ministrant ei et decies centena millia assistunt ei (Dan. vii). Animam, quam visitat amor, expergeficit dormientem, movet et emollit eam, et vulnerat cor ejus, tenebrosa illuminat, clausa reserat, frigida inflammat, mentem asperam et irascibilem, et impatientem mitigat, vitia fugat, carnales affectus comprimit, mores emendat,

D reformat et innovat spiritum, lubricæ ætatis motus, actusque leves coerces. Hæc omnia facit amor cum præsens est; cum vero abscesserit, ita incipit anima jacere languida, ac si cacabo bullienti subtraxeris ignem. Magna res est amor, quo anima per semetipsam fiducialiter accedit ad Deum, Deo constanter inhaeret, (Deum familiariter percontatur, consultatque de omni re. Anima quæ amat, nihil aliud potest cogitare, nihil loqui, cætera contemnit, omnia fastidit, quidquid meditatatur, quidquid loquitur amorem sapit, amorem redolet, ita eam amor Dei sibi vindicavit. Qui vult habere notitiam Dei, amet. Frustra accedit ad legendum, ad meditandum, ad orandum, qui non amat. Amor Dei amorem animæ parit, et eam intendere sibi facit; amat Deus ut ametur. Cum

amat nihil aliud vult quam amari sciens amore ipso A quod morte Christi nobis non solvatur. Tota spes beatos qui se amaverint. Anima amans cunctis renuntiat suis affectionibus, et tota soli incumbit amori, ut possit respondere amori in redhibendo amore, et cum tota infuderit se in amorem, quantum est ad fontis perennis profluvium? Non pari ubertate currunt amor et amans, Deus et anima, Creator et creatura, tamen si ex toto se Deum diligit nihil deest ubi totum est. Non timeat anima quæ amat, paveat quæ non amat. Anima amans fertur votis, trahitur desideriis, dissimulat merita, majestati oculos aperit, claudit voluptati. Ponens in salutari et fiducialiter agens in eo. Amore anima secedit, et excedit a corporeis sensibus, ut sese non sentiat, quæ Deum sentit; hoc fit cum mens ineffabili Dei illecta dulcedine quodammodo se sibi furatur, inoratur atque elabatur a seipsa, ut Deo fruatur ad jucunditatem. Nihil tam jucundum nisi esset tam modicum. Amor dat familiaritatem Dei, familiaritas ausum, ausus gustum, gustus famem. Anima quam tangit amor Dei, nihil aliud potest cogitare, nihil desiderare, frequenter suspirat dicens: *Sicut cervus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus (Psal. xli)*. Deus amore venit ad homines, venit in homines, factus est homo. Amore Deus invisibilis servus suis factus est similis. Amore vulneratus est propter delicta nostra.

CAP. X. *De requie tuta et firma in vulneribus, visceribus, et morte Christi, quæ ab omnibus protegunt malis et insidiis.*

Tuta et firma requies est infirmis et peccatoribus C in vulneribus Salvatoris. Securus illic habito, patent mihi viscera per vulnera. Quidquid ex me mihi deest, usurpo mihi ex visceribus Domini mei, quoniam misericordia affluunt, nec desunt foramina, per quæ effluant. Per foramina corporis patet mihi arcanum cordis, patet magnum pietatis sacramentum, patent viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitavit nos oriens ex alto (Luc. 1). Vulnera Christi Jesu plena sunt misericordia, plena pietate, plena dulcedine et charitate. Foderunt manus ejus et pedes, et latus lancea foraverunt (Psal. xxi, xxxiii). Per has rimas licet mihi gustare, quoniam suavis est Dominus meus, quoniam revera suavis, ac mitis, et multæ misericordiæ omnibus invocantibus eum in veritate, omnibus inquiringibus et maxime diligentibus. Copiosa redemptio data est nobis in vulneribus Salvatoris nostri (Psal. cxxix). Magna multitudo dulcedinis, gratiæ plenitudo, et perfectio virtutum. Cum me pulsat aliqua turpis cogitatio, recurro ad vulnera Christi. Cum me premit caro mea recordatione vulnerum Domini mei resurgo. Cum diabolus parat insidias mihi, fugio ad viscera Domini mei, et recedit a me. Si ardor libidinis moveat membra mea, recordatione vulnerum Filii Dei exstinguitur. In omnibus adversitatibus non inveni tam efficax remedium quam vulnera Christi. In illis dormio securus, et requiesco intrepidus. Christus mortuus est pro nobis. Nihil tam est ad mortem,

mea est in morte Domini mei. Mors ejus meritum meum, refugium meum, salus, vita, et resurrectio mea. Meritum meum, miseratio Domini. Non sum meriti inops, quandiu ille miserationum oblitus non fuerit. Et si misericordiæ Domini multæ, multus ego sum in meritis. Quanto ille potentior ad salvandum, tanto ego securior. Peccavi peccatum grande, et multorum sum mihi conscius delictorum. Nec sic despero, quoniam ubi abundaverunt delicta, superabundavit et gratia (Rom. v). Qui desperat de venia peccatorum suorum, negat Deum esse misericordem. Magnam injuriam Deo facit, qui de ejus misericordia diffidit. Quantum in se est negat eum habere charitatem, veritatem, potestatem, in quibus tota spes mea consistit, scilicet in charitate adoptionis, in veritate promissionis, in potestate redemptionis. Murmuret jam quantum voluerit insipiens cogitatio mea, dicens: Quis enim es tu, aut quanta est gloria, quibusve meritis illam obtinere speras? Et ego fiducialiter respondeo: Scio cui credidi, quia in charitate nimia adoptavit me in filium, quia verax est in promissione, potens in exhibitione, et licet ei facere quod vult. Non possum terri multitudo peccatorum si mors Domini in mentem venerit, quoniam peccata mea illum vincere non possunt. Clavi et lancea clamant mihi quod vere reconciliatus sum Christo, si eum amavero. Longius aperuit mihi latus Christi lancea, et ego intravi, et ibi requiesco securus. Qui timet amet, quoniam perfecta charitas foras mittit timorem (1 Joan. iv). Nullum tam potens est et tam efficax contra ardorem libidinis medicamentum, quam mors Redemptoris mei. Extendit brachia sua in cruce, et expandit manus suas in cruce paratus in amplexus peccatorum. Inter brachia Salvatoris mei et vivere volo, et mori cupio. Ibi securus decantabo: *Exaltabo te, Domine, quoniam suscepisti me, nec delectasti inimicos meos super me (Psal. xxxix)*. Salvator noster caput inclinavit in morte ut oscula daret dilectis suis. Toties Dominum osculamur, quoties in ejus amore cumpingimur.

CAP. XI. *Excitatur anima ad amandum Christum et se illi conformandam per amorem.*

O anima mea, insignita Dei imagine, redempta Christi sanguine, desponsata fide, dotata Spiritu, ornata virtutibus, deputata cum angelis, dilige illum a quo tantopere dilecta es. Intende illi, qui intendit tibi. Quære quærentem te. Ama amorem tuum, a quo amaris, cujus amore præventa es, qui est causa amoris tui. Ipse est meritum, ipse est præmium, ipse fructus, ipse usus, ipse finis. Esto sollicita cum sollicito, cum vacante vacans, cum mundo munda, et cum sancto sancta. Qualem te paraveris Deo, talis oportet appareat tibi Deus. *Suavis et mitis et multæ misericordiæ (Psal. lxxxv)* suaves et dulces et humiles et misericordes requirit. Ama illum, qui eduxit te de lacu miseriæ, et de luto fecit (Psal. xxxix). Elige illum amicum tuum oræ omnibus au-

ris tuis, qui, cum omnia subtracta fuerint, solus A tibi fidem servabit. In die sepulturæ tuæ cum omnes amici tui recedent a te, ille te non derelinquet, sed tuebitur a rugientibus præparatis ad escam, et condecet per ignotam regionem, atque perducet ad plateas supernæ Sion, et ibi collocabit cum angelis ante faciem Majestatis, ubi audies melos angelicum. Ibi enim est canticum lætitiæ, vox exsultationis et salutis, gratiarum actio, vox laudis atque alleluia perpetuum. Ibi est cumulus felicitatis supereminens gloria, superabundans lætitiâ, et omnia bona. O anima mea, suspira ardentem, desidera vehementer, ut possis pervenire in illam civitatem supernam, de qua tam *gloriosa dicta sunt*, in qua *sicut lætantium omnium habitatio est* (*Psal. lxxxvi*). Amore potes ascendere, amanti nihil est difficile, nihil impossibile. Anima quæ amat ascendit frequenter, et currit familiariter plateas cœlestis Jerusalem, visitando illos patriarchas et prophetas, salutando apostolos, admirando exercitus martyrum et confessorum, choros virginum speculando. Cœlum et terra, et omnia quæ in eis sunt, non cessant mihi dicere, ut amen Deum meum. Quid autem amo cum Deum meum amo? Non speciem corporis, non decus temporis, nec candorem lucis istis oculis amicum, non dulces melodias suavium cantilenarum, non florum, et unguentorum, et aromatum suaveolentia, non manna, et mella, non membra acceptabilia carnis amplexibus. Non hæc amo cum amo Deum meum, et tamen amo quamdam lucem et quamdam vocem, quemdam odorem, et quemdam cibum, et quemdam amplexum interioris hominis. Ubi fulget animæ meæ quod non capit locus, et ubi sonat quod non rapit tempus, et ubi olet quod non spargit flatus, et ubi sapit quod non minuit edacitas, et ubi hæret quod non divellit satiety, hoc est quod amo cum Deum meum amo. Amo quamdam lucem, vocem, odorem, cibum, amplexum. Et quid hoc est? Interrogavi terram, et dixi: Non sum. Et quæcunque in ea sunt idem confessa sunt. Interrogavi mare, et abyssos, et reptilia animarum vivarum, et responderunt: Non sumus Deus tuus, quære supra nos. Interrogavi cœlum, solem, lunam, et stellas, Neque nos sumus Deus quem quæris, inquiunt. Et dixi omnibus his quæ circumstant fores carnis meæ: Dicite mihi de Deo meo, quod vos non estis, dicite mihi de eo aliquid, et exclamaverunt voce magna, *Ipse fecit nos* (*Psal. xcix*). Et direxi me ad me, et inveni te in memoria mea, Deus meus, quoniam dignatus es habitare in ea ex quo te didici, et in ea te invenio cum reminiscor tui, et delector in te.

Cap. XII. De vitæ nostræ reparatione per mortem Christi, et de laude charitatis ac de latitudine ejus.

Res vetus erat ut homo moreretur, res nova facta est ut Deus moreretur, quatenus mortis suæ novitate dissolveret mortis nostræ vetustatem, et per crucis irrisorem carnis nostræ perimeret corruptionem. Contra mortis nostræ vetustatem attulit

vitæ nostræ novitatem, contra vetus peccatum attulit novum mandatum, scilicet charitatem.

Exstingue cupiditatem si vis amplecti charitatem. Sicut enim *radix omnium malorum est cupiditas* (*I Tim. vi*), ita radix bonorum charitas. *Plenitudo legis charitas* (*Rom. xiii*), *finis præcepti est charitas* (*I Tim. i*). Totam magnitudinem divinatorum eloquiorum secura possidet charitas, qua Deum et proximum diligimus. *In his duobus præceptis tota lex pendet et prophetæ* (*Matth. xxii*). Si non vacet omnes paginas sanctas perscrutari, omnia involucra sermonum evolvere, omnia Scripturarum secreta penetrare, tene charitatem, ubi pendent omnia. Ita tenebis quod ibi didicisti, tenebis etiam quod nondum didicisti. Ille namque tenet quod patet, et B quod latet in divinis sermonibus qui charitatem servat in moribus. Charitas non est si patiens et benigna non est. Charitas non est si æmulatur, si agit perperam, si inflatur, si quærit quæ sua sunt. Charitas non est si irritatur, si cogitat mala, si gaudet super iniquitate, si non gaudet de veritate. Charitas omnia tolerat, omnia credit, omnia sperat, omnia suffert. Charitas nunquam excidit (*I Cor. xiii*). Sic probare potest si charitatem habes. Sine charitate dives pauper est, et in ea pauper dives. Charitas in duris passionibus est fortis, in bonis operibus hilaris, in tentationibus tutissima, in hospitalitate latissima. Inter veros fratres lætissima, inter falsos patientissima. Summa apostolicæ doctrinæ hæc est, C *ut nemini quidquam debeamus, nisi ut invicem diligamus* (*Rom. xiii*). Charitas sic complectatur omnes amicos, ut dilatetur usque ad inimicos. Amicis se volentibus reddat, inimicis se nolentibus ingerat. Istos teneat, illos acquirat. Illos oblectet ut ex amicis non efficiantur inimici, illos invitet ut fiant ex inimicis amici. Dominus etiam usque ad inimicos charitatem jubet extendi dicens: *Diligite inimicos vestros, benefacite iis qui oderunt vos, et orate pro persequentibus et calumniantibus vos* (*Matth. v*). Dic, Domine, quam mercedem dabis nobis si diligamus inimicos nostros, ut *sitis*, inquit, *filiis Patris vestri, qui in cœlis est* (*ibid.*). Si amarum videtur quod audienti jubetur, sit dulce quod obedienti promittitur. Qui diligunt inimicos suos, et benefaciunt eis D qui se oderunt, filii Dei erunt. *Si filii et hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi* (*Rom. viii*). Audite igitur, Christiani, audite, filii Dei et cohæredes Christi, ut paternam possideatis hereditatem non solum amicis, sed etiam inimicis impendite charitatem. Nulli charitas negetur, quæ ab omnibus bonis communitè possidetur. Omnes eam simul habete, et ut eam magis habeatis, et bonis eam et malis impendite. Charitas Dei Deus est, quoniam *charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis* (*Rom. v*). Charitas quanto magis multiplicatur, tanto largius a Deo erogatur. Dum redditur charitas, ditescit redditor charitatis. Charitas inimicos vocat ad concordiam, Charitas delectatur illatam injuriam condonare,

Et quis potest charitatis præconium congruis sermonibus explicare? quæ nec in cælis est sola, nec in terra remanet destituta. In terra habet contubernium amicorum, in cælo consortium possidet angelorum. Laborat in mundo, requiescit in Deo.

CAP. XIII. De interioris hominis custodia habenda per virtutes cardinales, et de timore nuntio mortis, et responsis ejus, de diaboli insultu, et de inferni cruciatu: Item consilium virtutum ad evadenda inferni mala.

Ad insinuandam interioris hominis custodiam Dominus Jesus talem similitudinem ponit: *Hoc autem scitote quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur veniret, vigilaret utique, et non sineret perfodi domum suam (Luc. xi).* Pater iste familias animus potest intelligi, cujus familia sint cogitationes et motus earum, sensus quoque et actiones, tam exteriores quam interiores. Quæ familia lasciviens nimis et petulans erit, nisi ejusdem patris vigore coercita et disposita fuerit. Nam si vel parum a sua sollicitudine torpuerit, quis potest dicere quomodo per cogitationes, oculi, lingua, aures, et cætera organa insolescant? Domus est conscientia, in qua pater iste habitans thesauros virtutum congregat, propter quos ne domus effodiat, summopere vigilatur. Fur autem non unus est, sed multiplex, quia singulis virtutibus singula vitia insidiantur. Principalis tamen fur diabolus intelligitur. Contra quem et ejus satellites pater idem, si tamen non negligens fuerit, domum suam forti custodia muniens, prudentiam in primo aditu constituat, quæ discernat quid sit admittendum, quid vitandum, quid excludendum. Secus hanc fortitudo locetur, ut hostes, quos prudentia venire nuntiaverit, repellat. Justitia sedeat in medio, ut sua cuique tribuat. Et quia qua hora fur sit venturus nescitur, omni hora timeatur, et ne somnus peccati subrepat, assidue vigilandum est. His ita dispositis introducere debet prudentia aliquos nuntios, qui aliqua narrent quæ ad exercitationem valeant. Itaque nuntius mortis ingressum postulans admittitur. Qui rogatus ut dicat qui sit, unde veniat, quid viderit, se respondit non aliter quidquam dicturum, nisi summum fiat silentium. Quo impetrato sic incipit: Ego sum timor mortis, et mortem vobis venire nuntio. Prudentia loquitur pro omnibus, et interrogat sic dicens: *Ubi est mors?*

MEMORIA MORTIS. Scio quia non tardat venire, et prope est. Sed diem et horam adventus ejus ego nescio.

PRUDENTIA. Et qui veniunt cum illa?

MEMORIA. Mille dæmones ferentes secum libros grandes, et uncas ferreas et igneas catenas.

PRUDENTIA. Quid prætendunt his omnibus?

MEMORIA. In libris scripta sunt omnia peccata hominum, et quorum ibidem peccata scripta sunt, illos sui esse dicunt juris. Uncos ferunt, ut quos sui esse juris convicerint, eorum animas violenter extrahant et ligatas catenis in infernum pertrahant.

PRUDENTIA. Qualis est infernus? vel quid videri in eo?

MEMORIA. Infernus latus est sine mensura, profundus sine fundo, plenus ardore incomparabili, plenus fetore intolerabili, plenus dolore innumerabili. Ibi miseria, ibi tenebræ, ibi ordo nullus, ibi horror æternus, ibi nulla spes boni, nulla desperatio mali. Omnis qui est in eo odit se et omnes alios. Ibi vidi omnia genera tormentorum, quorum minimum est majus omnibus his tormentis quæcunque in hoc sæculo fieri possunt. *Ibi est fletus et stridor dentium (Matth. xxii)*, ibi transitur a frigore nivium ad calorem ignium [nivium], et utrumque intolerabile. Ibi omnes comburuntur et verbis corroduntur, nec consumuntur. *Vermis quorum non moritur, et ignis non exstinguitur (Isai. lxvi).* Nulla ibi vox, nisi væ, væ habent, væ sonant, tortores diabolici torquent pariter et torquentur, et eorum nunquam finis erit aut remedium. Talis est infernus et millies pejor, et hæc vidi in inferno et millies pejora.

PRUDENTIA. Deus, quid faciemus? Nunc, fratres, audite consilium meum, et date vestrum. *Estote fideles, prudentes, et vigilate in orationibus providentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus (II Cor. viii).*

TEMPERANTIA. *Præoccupemus faciem ejus (Psal. xciv)*, etc. *Sobrii estote et vigilate (I Petr. v)*, etc.

FORTITUDO. *Cui resistite fortes in fide (ibid.).* Confortamini in Domino, induite vos armaturam Dei, loriceam justitiæ, scutum fidei, galeam salutis. Assumite et gladium spiritus, quod est verbum Dei (*Ephes. vi*).

JUSTITIA: *Sobrie, et juste, et pie vivamus (Tit. ii).* Sobrie in nobis, juste ad proximum, pie ad Deum. Et quod nobis fieri nolumus, aliis non faciamus, hoc enim justum est.

CAP. XIV. De secundo nuntio, qui est amor et desiderium æternæ vitæ, et de gaudiis et incolis cæli per eum enuntiat.

PRUDENTIA LOQUITUR.

Alius nuntius venit pulcher et hilaris, qui videtur afferre bona.

JUSTITIA. Admittatur, forsitan nos lætificabit nam iste prior terruit nos.

PRUDENTIA. Admittam. Ingrederere et quis sis, unde venias, quid videris edicito.

NUNTIUS. Ego sum amor vitæ æternæ et desiderium cælestis patriæ. Si me vultis audire, silentium et quietem habete; non enim inter clamores et tumultus audiri possum.

JUSTITIA. Si nos, dum timor et memoria mortis loqueretur, tacuimus, justum est ut te loquente multo magis taceamus.

DESIDERIUM VITÆ ÆTERNÆ. Tacete ergo. Vidi talia, quæ nullus hominum potest digne loqui. Dicam tamen aliquid, prout poterō. Vidi Deum, sed per speculum et in ænigmate. Contemplatus illam ineffabilem individuae Trinitatis inajestatem initio sineque carentem. Sed quia lucem habitat inaccessibilem

ab ipsa luce reverberati sunt oculi mei, et intuitus A obtusus. Exsuperat enim omnem zensum, omnemque intuitum illa claritas, illa pulchritudo. Aliquantisper tamen intuitus sum Dominum Jesum Christum in dextera Patris sedentem, in æterna vita regnantem, quamvis super omnem creaturam adeo speciosum, ut in eum desideret angeli prospicere (*I Petr. i.*), ad hæc tamen vulnera passionis, quibus nos redemit, in corpore suo habentem, Patri pro nobis assi tentem. Vidi juxta ipsum gloriosam Matrem ejus cum omni honore et reverentia in throno mirabili sedentem, super omnes ordines beatorum angelorum et hominum exaltatam, suum Filium pro nobis interpellantem, et ejus cui vult miserentem. Sed hanc admirabilem claritatem matris et Filii diu ferre non sustinens converti B aspectum meum ad illos beatorum spirituum ordines, qui ante Deum assistunt, quorum sempiterna beatitudo de visione Dei et amore, nec minuitur, nec finitur, sed semper crescit, et permanet. Sed nec istorum quidem gradus et dignitates laudes quoque quas Creatori referunt, ullus hominum cogitare nedum enarrare sufficiat. Deinde prophetas intuitus sum, et patriarchas miro exsultantes gaudio, qui eam, quam olim a longe salutarerant patriam, obtinent, qui ea quæ in spiritu præviderant completa conspiciunt. Vidi apostolos in thronis sedentes, tribus et linguas omnes judicare paratos, et de pauperibus, et de infirmis tam gloriosos tamque sublimis factos a Domino Jesu, satisque super hoc miratus sum. Vidi, sed pervidere non potui innumerabilem beatorum martyrum exercitum gloria et honore coronatum, qui passionis hujus temporis, quas pertulerant minimas reputabant ad illam gloriam, quæ revelata erat in eis. Horum felicitate et gloria diu delectatus respexi gloriosam multitudinem confessorum, inter quos viri apostolici, et doctores, qui sanctam Ecclesiam doctrinis suis munierunt, fulgent quasi stellæ in perpetuas æternitates. Sunt ibi monachi, qui pro claustris et cellis angustis immensa et sole clariora palatia possidentes, pro asperis tunicis nive candidiores; omnique suavitate molliores vestes induti, ab oculis quorum abstersit Deus omnem lacrymam. Regem in decore suo vident. Postremo ad chorum virginum respexi, quarum gloria ornatus et melodia dulcis. Nam cantabant canticum, quod nemo alius poterat dicere (*Apoc. xiv.*), nulla hominum eloquentia digne enarrare potest. Sed odor in regione earum tam suavis erat, ut omnia aromatum genera exsuperet.

CAP. XV. De cirium cælestium communi actione, et exultatione prima.

LOQUITUR ITERUM PRUDENTIA.

Placet quod dicis. De singulis beatorum ordinibus mira disseris, quæsumus ut quæ sit eorum in communi actio edicas. Desiderium vitæ æternæ. Dicam utcumque potero. Omnium simul in communi actio septiformis est. Vivunt, sapiunt, amant, gaudent, laudant, veloces sunt, securi sunt.

PRUDENTIA. Licet aliquatenus hoc intelligam, tamen propter audientes de singulis pauca disserere.

DESIDERIUM. Fiat. Vivunt vita sine fine, sine molestia, sine diminutione, sine omni adversitate. Vita eorum visio et cognitio beatæ Trinitatis, sicut Dominus ait: *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te Deum verum, et quem misisti Jesum Christum (Joan. xvii.)*. Sapiunt consilia atque judicia Dei, quæ sunt abyssus multa (*Psal. xxxv.*). Sapiunt causas, et naturas, et origines omnium rerum. Amant Deum incomparabiliter, quia sciunt unde et ad quid eos Deus provexit. Amant singuli singulos sicut seipsos. Gaudent de Deo ineffabiliter. Gaudent de tanta sua beatitudine. Et quia unusquisque unumquemque diligit sicut seipsum, tantum gaudium quisque habet de bono singulorum quantum de suo, quoniam bonum, quod non habet in seipso, possidet in altero. Constat igitur quod singuli tot gaudia habent quot socios, et singula gaudia tanta sunt singulis, quantum proprium singulorum. Cum autem quisque plus amet Deum quam seipsum, et omnes alios secum, plus gaudet de Dei felicitate quam de sua et omnium aliorum secum. Si ergo cor uniuscujusque vix capit suum gaudium, quomodo capit tot et tanta gaudia? Ideo dicitur: *Intra in gaudium Domini tui (Matth. xxv)*; non intret gaudium Domini tui in te, quia capi non posset. Inde laudant Deum, sine fine, sine fastidio, sicut scriptum est. *Beati, qui habitant in domo tua, Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te (Psal. lxxxiii)*. Veloces sunt, quia ubicunque esse vult spiritus, ibi est etiam corpus. Omnes securi sunt. Securi sunt de tali vita, de tanta sapientia, de tanto amore, de tanto gaudio, de tali laude, de tali velocitate, quod nullum finem, nullam diminutionem, nullum detrimentum, habebunt. Ecce pauca dixi vobis, quæ vidi in cælo. Neque enim ut vidi dicere, neque ut sunt videre potui.

PRUDENTIA. Vere in cælo te fuisse, vera vidisse. vera narrasse te intelligimus.

FORTITUDO. *Quis igitur nos separabit a charitate Christi? Tribulatio, an angustia, etc. Certa sum quia neque mors, neque vita, neque cætera alia poterunt nos separare a charitate Christi (Rom. viii)*.

JUSTITIA. Ejiciatur foras ille prior nuntius, non est enim justum in eadem domo manere cum isto. *Perfecta enim charitas foras mittit timorem (I Joan. iv)*.

FORTITUDO. Egredere, timor. Jam non eris in sinibus nostris.

TIMOR. Quid mali feci? Age, age, ego pro bono dixi quod dixi.

TEMPERANTIA. *Fratres, dico non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem (Rom. xii)*. Tu vero egredere, timor, et æquo animo patere judicium, quod justitia judicavit. Forsitan tu admitteris si desiderium vitæ æternæ aliquando loqui cessaverit.

AUCTOR. Sic debet quisque torporem suum excutere, et a timore ad cælestis patriæ desiderium transferre.

CAP. XVI. *De beatitudinibus animæ, et seculis vitæ æternæ, descriptioque virtutum per quas ad eas perveniuntur.*

In ea siquidem cœlesti patria est vita sine morte, juvenus sine senectute, sanitas sine infirmitate, requies sine labore, gaudium sine tristitia, pax sine discordia, delectatio sine fastidio, lux sine tenebris, pulchritudo sine turpitudine, agilitas sine ponderositate, fortitudo sine imbecillitate, libertas sine servitute, voluptas sine anxietate, longævitas sine vitæ termino, sapientia sine insipientia, amicitia sine inimicitia, concordia sine discordia, honor sine dedecore, securitas sine timore.

Charitas est motus animi rationalis ad diligendum seipsum propter Deum, amicum in Deo, inimicum propter Deum. Humilitas est contemptus sæculi, et abjectio sui. Obedientia est vicaria servitus. Disciplina est necessarium sanctitatis officium, vitia arguens, et peccata corrigens. Item disciplina est ordinata morum correctio, majorumque antecessorum regularis observatio; ex hac nascitur clementia. Clementia est benignitas superioris erga inferiores. Ex qua rursus generatur justificatio. Justificatio est rei perfectæ consummatio. Castitas est munditia corporis cum integritate mentis. Perseverantia est exitus rei per consummationem fidei. Charitas est virtutum radix; humilitas, bonorum servatrix; obedientia; præceptorum incitatrix; disciplina, vitiorum emendatrix; castitas, monachorum adornatrix; perseverantia, bonorum omnium coronatrix.

CAP. XVII. *Descriptio quorundam vitiorum religionem suffocantium, ut sunt crapula, ebrietas, otiositas, et quæ in otiosis subrepunt cogitationes pravæ, et quod nullum peccatum maneat impunitum.*

Contra has virtutes continuo prælio diversa pugnant vitia, crapula, ebrietas, et otia, ex quibus mala cogitatio. Escæ enim variæ crapulam, potus frequentes ebrietatem generant. Ebrietas autem perturbationem gignit mentis, furorem cordis, flammam libidinis. Ebrietas ita mentem alienat, ut ipsa ubi sit nesciat, sæpeque malo consentit, quod per ebrietatem immittitur. Unde est illud quod juxta prophetam dicitur: *Fornicatio et vinum et ebrietas auferunt cor (Ose. iv)*. Fornicatio, sicut Salomonem, influat sapientem. Ebrietas, sicut ipsius Lot, sensus ratione captivat. Unde in Proverbiis: *Noli regibus dare vinum quia nullum secretum est ubi regnat ebrietas, ne forte bibant, et obliviscantur judiciorum (Psal. xxxi)*. Plerisque laudi dandum vide-

tur multum bibere et non inebriari, audiant hi adversum se prophetam dicentem: *Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, et viri fortes ad miscendam ebrietatem!* (Isa. v). De otiositate autem Gregorius: « Otiosæ, inquit, menti spiritus maligni pravæ cogitationes ingerunt, ut si requiescit ab opere, non requiescat a malorum operum delectatione. » Fac ergo aliquid operis, ut diabolus te semper inveniat occupatum. Nam antiquus hostis, mox ut otiosam mentem invenerit; ad eam sub quibusdam occasionibus locutus venit, et quædam ei de gestis præteritis ad memoriam reducit. Audita quædam verba indecenter resonat, et si qua dudum turpiter acta sunt, eorum speciem oculis opponit cordis, et quem de præsentibus non valet inquinare, de malis transactis violat, et deceptam mentem sæpe in delectationem reparat. Unde diu per impugnationem affixit, ut vere cum Psalmista dicat: *Putruerunt et corruptæ sunt cicatrices meæ a facie insipientiæ meæ (Psal. xxxvii)*. Ergo cicatrix ad putredinem redit, quando peccati vulnus, quod jam per pœnitentiam sanatum est, in delectationem sui animam concutit. Sæpe quod nunquam fecimus, per hostis callidi insidias cordis oculis videntur. Cumque in hoc sensibiliber delectatio subrepserit, quamvis jam plangat quæ fecerit, tædet tamen infelicem animam quædam non fecisse quæ plangit. Hæ sunt cordis nostri tenebræ, quas in hac vita scientes volentesque sustinemus. Quid contra hæc mala querendum est, nisi adjutor in opportunitatibus, in tribulatione. Diabolus non cogendo, sed suadendo nocet. Non est unde plus gaudeat diabolus, nisi quando homo dicit, quod ipse fecerit ut peccaret. Gregorius: « Dum in cogitatione voluptas non reprimitur, etiam in actione dominatur. » Augustinus: « Nullus potest facere aliquid, nisi præcesserit jussio cogitationis, quia facta de cogitatione procedunt. » Non potest autem fieri, ut habeat mala facta, quæ habet cogitationes bonas. Firmiter credere debemus, quod nullum peccatum sine vindicta relinquitur. Aut enim hic per pœnitentiam unusquisque peccatum suum delet, aut Dominus pie per suum flagellum purgat, aut post mortem igne purgatorio purgabitur. Quod si his modis peccatum hominis non fuerit deletum post hanc vitam in ignem descendet æternum. Peccator enim, qui in hoc mundo flagellari non meretur, in inferno torquetur. Sane nullus tantum potest peccare, quantum Dei potestas valet dimittere, quam orabimus ut nobis debita dimittat universa. Amen